

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Syntagmata Theologica Sive Principalis Theologiæ Tractatus

Lourenço, Agostinho

Leodii, 1694

Sectio Prima. Vtrùm secunda Persona propriè sit Filius ?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80131](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80131)

d. 3. sect. 11. per totam, idèd hîc de illis nihil dicendum, ex dictis enim loco citato constat.

119. Primò, Patrem dici posse *Principium*, & *Auctorem* Filii; & Filium posse etiam dici *Principium* Spiritus Sancti; non posse tamen dici *Causas*; præsertim inter Latinos; quidquid sit inter Græcos, quoniam nomine *Causa* significant principium. Secundò, Personas productas posse dici *principiatas*, & habere principium conferens illis esse: non tamen absolute habere principium, aut initium; siquidem hujusmodi locutiones absolute prolata significant principium, aut initium durationis, quod dici non potest de Personis Divinis; cum omnes sint ab æterno.

120. Tertiò, Patrem posse etiam dici *Principium*, & *Fons* totius Divinitatis, siquidem Pater est principium totius communicationis possibilis divinitatis, nempe Filio, & Spiritui Sancto: & est principium Personarum productarum, quæ totam divinitatem includunt. Non tamen ita potest dici de Filio, licet simul cum Patre communicet divinitatem Spiritui Sancto: tum quia est contra modum loquendi Conciliorum, & Sanctorum Patrum, à quo recedere non licet; solum autem ita loquuntur de Patre: tum etiam, quia esse *Principium*, & *Fons* totius Divinitatis, est esse principium communicandi Divinitatem omnibus Personis, & omni modo possibili communicationis, quod solus habet Pater, & non Filius, qui solum cum Patre communicat divinitatem Spiritui Sancto: tum denique quia solus Pater est simpliciter primum principium, & *fons* Deitatis, utpotè qui solus illam non accipit ab alia Persona.

121. Quartò, Patrem posse etiam dici *Principium*, & *Fontem* totius Trinitatis; siquidem omnis multiplicatio Personarum productarum est à Patre. Neque ex hoc sequitur, Patrem dicendum etiam esse principium sui ipsius, quatenus etiam ipse in Trinitate includitur; nam Adamus dicitur principium totius generis humani, in quo includitur, non tamen sui ipsius. Unde dici *Principium* totius Trinitatis significat, Patrem esse principium omnium divinarum Personarum producibilium, quod est verum: sicut quando dicitur principium totius Deitatis, significatur, esse principium totius communicabilitatis possibilis Naturæ Divinæ. Vide de his P. Soar, lib. 8. de Trinit. cap. 3. P. Amicum d. 25. sect. 1. & P. Ruiz, de Trinit. d. 48. 49. & 50. ubi latius de hac re,

DISPUTATIO VII.

De Persona Filii.

SECTIO I.

Virum secundam Personam propriè sit Filius?

DIFFICULTAS I. Utrum processio Verbi Divini sit propriè generatio? Affirmative. Est de Fide. Ita omnes Doctores Catholici. Probatur primò auctoritate Sacre Scripturæ Psal. 109. ibi: *Ex utero ante Lucife-*

rum genui te. Et ad Hebr. 1. *Filius meus es tu; ego hodie genui te.* Et Isai. 53. ibi: *Generationem ejus quis enarrabit.* Et Joan. 1. *Vidimus gloriam ejus; gloriam quasi Unigeniti à Patre.* Et Proverb. 8. ubi Sapientia Increata se ipsam ita manifestat: *Non dum erant abyssi, & ego jam concepta eram.* Et Ecclesiast. 24. *Ego ex ore Altissimi prodivi primogenita ante omnem creaturam.* Et sæpè alibi.

Probatur secundò auctoritate Conciliorum, & Sanctorum Patrum. Concil. Nicæn. in Symbol. ibi: *Genitum non factum.* Idem definitur in Concil. Constant. 1. Ephesin. 1. Toletan. 1. & 11. In Symbol. D. Athan. *Filius à Patre solo est non factus, nec creatus, sed genitus.* Et D. Fulgent. ad 2. object. Arianor. *Quis, inquit, Filium dicat, & genitum nesciat? Quis Patrem valeat credere, quem non confiteretur genuisse?* Et D. Basil. homil. 28. contra Sabellian. *Ex Patre Filius, ait, non mandato factus, sed ex illius naturæ genitus est.* Et D. Epiphanius hær. 62. ibi: *Perfectus existens Pater in substantia, & Filius perfectus existens semper in substantia, ex Patre in veritate genitus, Filius genuinus.* Idem habent omnes alii Patres, quorum plures adducit P. Ruiz, d. 4. de Trinit. sect. 1. & 2.

Probatur tertiò ratione, quia secunda Persona procedit per originem, & est vivens à vivente juxta illud Joan. 5. 26. *Sicut Pater habet vitam in semet ipso, ita dedit Filio habere vitam:* Est etiam à principio conjuncto, quia Pater communicat Verbo, non partem suæ substantiæ à se divisæ, ut finit creatis, sed totam & indistinctam suam substantiam: deinde est in similitudinem, imò in identitatem Naturæ; sed hæc constituunt veram, & propriam generationem, ut ex dicendis constabit; ergo &c.

Objicies 1. Ex D. Basil. lib. 2. contr. Eunom. 4. Verbum Dei non debet dici *genitus*; ergo neque *genitum*. Respondeo negando consequentiam; nam *genitura* dicit rem imperfectam, qualis est fœtus abortivus: Undè nihil mirum, quod non dicatur de Verbo; de quo tamen propriè dicitur *genitum*, non solum de præterito, sed etiam de præsentis, ut infra dicemus.

Objicies 2. Ex eodem D. Basil. lib. 5. contr. Eunom. generatio ex humanis transfertur in Deum; ergo generatio Verbi non est propria generatio. Antecedens patet ex cit. loco D. Basil. *Nec Filius, inquit, nec generatio Deitatis proprium est, sed ex humana generatione adductum;* ergo &c. Respondeo ex his solum sequi, generationem non esse solius Verbi, sed dari etiam in humanis; non autem sequi, generationem Verbi non esse propriam, & veram generationem, ut facitur idem D. Basil. loco cit. qui post pauca subdit: *Generat Deus, ait, non ut homo: generat autem verè, & edit Verbum verè.*

Objicies 3. Si datur verus Filius Dei à Deo verè genitus; aut hic antecessit suam generationem; aut non: Si primum; aut illam antecessit actu; & hoc non; alioqui prius esset Filius, quam genitus: aut illam antecessit potentiâ; & hoc etiam non; siquidem in Deo ad intra non potest dari potentia reducibilis ad actum: Si secundum, erit quid creatum, & factum ex nihilo, quod neque est Deus, neque Filius Dei, ut intendebant Ariani; ergo &c. Respondeo Arianos in hoc esse delatos, quod nomine antecessionis intelligebant prioritatem durationis, cum tamen in Mysterio Trinitatis nulla sit prioritas, aut posterioritas durationis, sed solius originis, quæ solum importat processionem unius ab alio, & stare potest cum coeternitate,

stentiâ, & necessitate in omni priori. Unde Filius secundum ordinem originis antecedit suam generationem actu quoad Naturam; potentiâ verò quoad Personalitatem, quæ neque unquam excludit actum, neque est per receptionem, sed per identitatem Naturæ.

7. Obijcies 4. Aut illa generatio est præsens; & hoc non, alioqui Filius esset in fieri, seu generari, & non in esse perfectio: aut est præterita; & hoc etiam non, alioqui daretur mutatio in Deo; siquidem aliter se haberet nunc, atque se antea habuit: aut est futura; & hoc etiam non, alioqui Filius nunc non est Filius, sed erit; ergo &c. Respondeo supponi fallum in Aternitate intrinseca Dei dari præteritum, & futurum; hæc enim sunt differentia nostri temporis; Aternitas autem est tota simul, & quantum est ex se est intrinsece præsens omnibus differentiis temporis imaginarii, & extrinseci.

8. Obijcies 5. Generatio propriè dicta importat imperfectionem; idè enim non reperitur in Angelis, sed in solis substantiis corruptibilibus; & ex multorum Patrum locutione non admittitur in Deo propriè Generatio, & Filiatio; ergo &c. Respondeo negando antecedens: Generatio enim, prout præcinit à creatura, & Increata, dicit perfectionem, & ut aliqui volunt simpliciter; siquidem prout sic solum importat communicationem Naturæ; communicari autem est proprietas boni, & perfecti. Unde sola generatio creata habet admixtam imperfectionem, quæ dedecet substantias incorruptibiles, quales sunt Angeli, quæ alioqui non possunt generare alias incorruptibiles, cum hoc earum virtutem excedat. Quando autem Patres dicunt non dari in Deo generationem, & Filiationem, loquuntur de illis, prout reperiuntur in creatis.

9. Difficultas 2. Utrum secunda Trinitatis Persona, nempe Verbum Divinum sit verè, ac propriè Filius? Affirmativè. Est etiam de Fide. Probatur primò authoritate Sacre Scripturæ, Psalm. 2. *Filius meus es tu, ego hodie genui te.* Matt. 3. *Hic est Filius meus dilectus.* Matt. 16. *Tu es Christus Filius Dei vivi.* Luc. 1. *Et Filius Altissimi vocabitur.* Rom. 8. *Proprio Filio suo non pepercit.* Et 1. Joan. 5. *Sinus in vero Filio ejus.* Proverb. 30. *Quod est nomen ejus, & quod nomen Filii ejus, si nosti?* Et Joan. 3. *Filium suum Unigenitum daret.* Et sæpe alibi.

10. Probatur secundò ex Concil. Nicæn. §. Quomodo, lib. 2. *Naturâ Filii æterni Dei.* Et §. Sæpè numero. *Ex substantiâ Patris genitus Unigenitus ejus Filius.* D. Athan. dialog. 1. de Trinit. cont. Anomæum. *Filius est, inquit, ex hypostasi ut generatus.* Et in Symbol. *Unus Pater, non tres Patres, unus Filius, non tres Filii, &c.* Et D. Basil. lib. 5. contr. Eunom. cap. 12. *Unus Filius æterna generatione natus.* Et D. Nazian. orat. 50. ex verbis Concil. Nicæn. dicit: *Patrem verum, qui genuit Filium verum.* Idem habent D. Epiphani. hæres. 62. D. Cyril. Alexan. lib. 1. Theaur. cap. 9. & lib. 3. cap. 1. D. Hilar. lib. 3. de Trinit. & alii.

11. Probatur tertio ratione, quia secunda Persona, nempe Verbum, præcedit per veram, ac propriam generationem, ut diximus, & infra dicemus; sed id est esse verum, & naturalem Filium; ergo secunda Persona est verus, & naturalis Filius Dei.

12. Oppones: Secunda Persona dicitur *Primogenitus*, ut patet Rom. 8. *Ut sit ipse primogenitus in multis fratribus.* Idem dicitur Hebr. 1. Coloss. 1. Apocal. 1. Ecclesiast. 24. Sed *Primogenitus* dicit habitudinem ad alios fratres secundogenitos, qui ta-

men non sint Deus; ergo neque talis erit secunda Persona. Confirmatur primò, quia Filius quæ Filius constituitur hæres univerforum juxta illud ad Heb. 1. *Quem constituit heredem univerforum;* sed non constituitur hæres, nisi quæ homo; ergo solum quæ homo est Filius; consequenterque non datur Filius ab æterno. Secundò, quia Christus quæ homo dicitur Filius naturalis; ergo non est cur dicamus secundam Personam esse Filium. Ita Ariani, Aëtiani, & Eunomiani. Respondeo tamen primò, secundam Personam dici *Primogenitum*, non positivè, sed negativè; de hoc tamen infra.

13. Respondeo secundò, *Primogenitum* includere relationem realem, & æternam Geniti ad Patrem, & relationem rationis, atque temporariam prioritatis ad fratres adoptivos, quæ prioritas, aut est durationis; aut perfectionis, & dignitatis; aut principii, & causæ, non solum efficientis, sed etiam exemplaris, & finalis. Neque tamen ex hoc sequitur, eos fratres debere esse ejusdem ordinis; siquidem Sol habet hanc prioritatem ad Stellas, imò ad sublunaria; cum tamen sint diversi ordinis. Ad primam confirmationem dicimus, non constitui heredem quæ Filium; sic enim est Deus æqualis, & Dominus omnium; sed solum constitui heredem hominem, qui est Deus, & Filius Dei; idque secundum quod homo est, id est secundum naturam humanam. Ad secundam negamus consequentiam; ex eo enim Christus Dominus dicitur Filius naturalis Dei, quia involvit Personalitatem Filii Dei, nempe Verbi, quæ est Filiatio naturalis, & æterna.

14. Difficultas 3. Utrum Verbum Divinum, & Filius Dei idem sint, & quoad Personam, & quoad Naturam? Affirmativè. Est de Fide. Ita Magist. in 1. dist. 27. D. Thom. 1. p. q. 34. a. 2. ad 3. Alexand. 1. p. q. 62. memb. 1. a. 4. ad Argum. Albert. 1. p. q. 30. memb. 1. D. Bonav. in 1. dist. 31. a. 1. q. 1. Henric. quodlib. 6. q. 1. Ricard. in 1. dist. 27. a. 2. q. 4. ibide. Gabr. Aureol. Capreol. De 2. a. quos citat, & sequitur P. Ruiz d. 58. de Trinit. sect. 3. n. 3. P. Soar. lib. 9. de Trinit. cap. 1. n. 7. P. Arrub. d. 123. cap. 2. n. 3. Probatur primò ex illo Joan. 1. ubi loquens de Verbo Divino, quod erat in principio, addit: *Et vidimus gloriam ejus, gloriam quasi Unigeniti à Patre.* Et ne putaretur esse Filium secundum solam humanitatem, subjungit infra: *Unigenitus Filius, qui est in sinu Patris, ipse narravit.*

15. Probatur secundò authoritate Sanctor. Patrum. D. Ignatius epist. ad Magnesian. *Filius, inquit, est ipsius Patris Verbum, non prolatum, sed substantiale.* Et D. Aug. lib. 7. de Trinit. cap. 2. *Eo Filius, ait, quo Verbum, & eo Verbum, quo Filius.* Et D. Athan. orat. 2. contr. Arian. *Eo ipso, inquit, quo Verbum Patris sui est Filius, & Filius est Verbum Patris.* Et D. Hilar. lib. 7. de Trinit. *Verbi appellatio in Dei Filio de Sacramento nativitatis est, sicut & sapientia, & virtutis.* Idem habent D. Nazian. orat. 36. D. Basil. hom. 16. in Joan. 1. D. Greg. Nyssen. epist. contr. Apollinar. D. Cyril. lib. 1. Theaur. cap. 5. & alii.

16. Probatur tertio ratione: Prima ratio est, quia si Verbum, & Filius non sunt una, & eadem Persona; aut aliquis non erit Persona; & hoc non, quia tam Verbum, quàm Filius vendicant sibi necessaria ad rationem Personæ; siquidem Natura Divina terminatur incommunicabiliter Relatione Verbi, & Filii: aut erunt duæ Personæ distinctæ; & hoc etiam non; siquidem jam darentur plures Personæ, quàm tres, quod est contra fidem; ergo &c.

Secunda

17. Secunda ratio est, quia secunda Persona idem procedit, ut Filius per propriam generationem, quia ex vi suae processionalis formaliter procedit ut vivens à vivente in similitudinem Naturae, ut patet ex dicendis; sed hanc similitudinem continet Filius potius, quam Spiritus Sanctus, quia Filius procedit per Intellectum, ut Verbum illius, & imago perfectissima principii producentis; ergo ratio formalissima Verbi, & Filii est eadem; consequenterque non habent à quo inter se propriè distinguantur.
18. Dixi non habent à quo inter se propriè distinguantur, quia si sermo sit de distinctione secundum diversas expressiones, non est dubium, posse nos distinguere illas duas rationes; ita ut, licet eadè sit formalitas, quā secunda Persona est Verbum, & quā est Filius, eadem tamen formalitas, prout exprimit ordinem viventis procedentis à vivente in similitudinem Naturae, sit Relatio Filii, & prout exprimit ordinem procedentis similis quoad repræsentationem objectivam, id est intentionalem, sit Relatio Verbi: quæ tamen duæ rationes, cum inter se non habeant oppositionem, non sunt distinctæ propriâ distinctione, quā solum distinguuntur in Deo, quæ opponuntur, sed distinguuntur tantum secundum maiorem expressionem, ut supra diximus de ratione Hypostasis, & Relationis. Ita P. Ruiz. cit. n. 6.
19. Obijcies 1. Plura sunt Scripturæ loca in quibus videtur significari, Verbum, & Filium distinguere inter se, ut Actor. 10. Verbum misit Filius Israël Evangelizans per Jesum Christum. Et Hebr. 1. dicitur de Filio: Portans omnia Verbo virtutis suæ. Et Apoc. 1. Testimonium perhibuit Verbo Dei, & testimonium Jesu Christi; ergo sunt distincta Verbum, & Christus, qui est Filius Dei. Respondeo primò, citata loca posse intelligi de Christo Domino, qui licet quoad Personam non distinguatur à Verbo, sive Filio Dei, distinguitur tamen, quatenus addit naturam humanam.
20. Respondeo secundò, primum illum locum non procedere de Verbo Divino, sed de verbo Evangelico, id est de annunciatis per Christum. Secundus locus etiam non procedit de Verbo Divino, sed de imperio, quo Deus omnia fecit. Tertius facit hunc sensum, testimonium, quod de Divino Verbo præbuit Joannes, est testimonium Jesu Christi, quia Verbum, & Christus idem sunt, Ita P. Soar. cit.
21. Obijcies 2. Sequeretur, hæc nomina Verbum, & Filius esse synonyma; hoc autem non admittitur; ergo &c. Resp. negando sequelam; licet enim propriè non distinguantur, distinguuntur tamen per maiorem expressionem, ut diximus, quatenus scilicet Verbum exprimit rationem Imaginis intentionalis, Filius autem rationem Imaginis naturalis, quod satis est, ne voces simpliciter sint synonymæ, licet aliandè eandem Relationem significant.
22. Difficultas 4. Utrum processio Spiritus Sancti sit propria generatio, dicaturque Spiritus Sanctus genitus, & Filius? Negativè. Est de fide. Ita P. Soar. lib. 11. de Trinit. cap. 5. num. 1. P. Ruiz. d. 4. de Trinit. sect. 5. n. 4. P. Amicus d. 18. num. 98. & alii supra cit. Probatur primò ex Symbol. D. Athan. Spiritus Sanctus à Patre, & Filio non factus, nec creatus, nec genitus, sed procedens. Quod idem profitentur Concil. Toletan. 1. sub Leone I. & Toletan. 11. in profess. fidei.
23. Probatur secundò, quia si processio Spiritus Sancti esset generatio, Spiritus Sanctus diceretur
- genitus, & Filius; consequenterque Verbum Dei non esset Filius Dei unigenitus, & unicus; hoc autem est contra illud Joan. 1. Unigenitus, qui est in sinu Patris. Joan. 3. Ut Filium suum unigenitum daret. 1. Joan. 4. Filium suum Unigenitum misit Deus in mundum. Et in Symbol. Apostol. Filium ejus unicum. In Symbol. Nicæn. Filium Dei unigenitum. In Concil. Nicæn. lib. 2. §. Sæpè numero. Unus, inquit, ex eo genitus Unigenitus Filius Dei Verbum; ergo &c.
- Probatur tertio ex Sanctis Patribus D. Basil. lib. 3. contr. Eunom. ibi: Spiritus Sanctus nec ingenuus, nec genitus, quia unus unigenitus. Et lib. de Spiritu Sancto cap. 18. Spiritus Sanctus non per generationem, ut Filius à Patre veniens, sed tanquam Spiritus oris ejus. Et D. Nazianz. orat. 37. n. 21. Nec Spiritus, ait, est Filius, quia ex Deo est; unus enim unigenitus, sed quod Filius. Et D. Damascen. lib. 1. Fidei cap. 9. Unigenitus, inquit, quod solus ex solo Patre singulariter est genitus. Et D. Athan. Dialog. 3. de Trinit. Nec enim scriptum est: Spiritus ex me genitus est, sed, ex me procedit, & sæpè alibi. Et D. Epiphani. heresi. 69. Filium Unigenitum, & Spiritum Sanctum non genitum. Idem habent D. Justini in exposit. fidei. D. Ambrosii. Symbol. Apost. cap. 3. D. Hilari. lib. 12. de Trinit. D. Augustini. lib. 12. de Trinit. cap. 5. & serm. 38. de Tempor. D. Isidori. lib. 7. etymolog. cap. 3. & 4. D. Ansel. epist. de process. Spirit. Sancti. cap. 2. 3. & 4. D. Fulgentii. de fide ad Petri. cap. 1. & alii.
- Probatur quartò ratione à priori ex eo, quod processio Spiritus Sancti non sit generatio, licet evadat similis in Natura, ut constabit ex infra dicendis. Confirmatur, quia duæ processiones ejusdem rationis sunt impossibiles in Deo; siquidem unica processio propter suam infinitatem exhaustit totam potentiam generativam Dei; nam Intellectio Divina, cum sit infinita, sicut exhaustit omne objectum intelligibile, ita prorumpit in Verbum repræsentans adæquatè omne intelligibile; sicque non ei restat Verbum aliud producendum, præter illud unicum adæquatum ipsi Intellectioni, & toti collectioni omnium objectorum intelligibilium; ergo &c.
- Dices: Verbum aliquando vocatur etiam Primogenitus ut ad Colos. 1. Primogenitus omnis creaturæ, & aliis locis, de quibus supra n. 12. Et interdum, qui fratres habet, si primogenitus sit, vocatur in Scriptura unigenitus, ut legimus de Salomone Prov. 4. ibi: Ego filius sui patris mei, cænellus, & unigenitus coram matre mea; ergo &c. Respondeo cum P. Soar. lib. 11. de Trinit. cap. 5. num. 2. in primo loco, Christum Dominum vocari unigenitum ut Deum, & primogenitum ut hominem in ordine ad alios filios Dei adoptivos. In secundo autem loco vocavit Salomon se ipsum unigenitum aut quia, cum esset primogenitus, aliquo tempore fuit unigenitus; aut per metaphoram ad exaggerandum eximium amorem parentum erga illum. Ex dictis.
- Colliges primò contra Sabellianos, secundam Personam, qui est Filius, esse realiter distinctam à prima. Patet, quia Filius naturalis realiter procedit à Patre; alioqui non dabitur propria ratio Filii, nec Patris; sed non intelligitur realis productio absque reali distinctione inter producents, & productum; ergo &c.
- Secundò contra Arianos, secundam Personam verè, & propriè esse Deum. Patet, quia Filius naturalis necessariò debet esse ejusdem Naturæ cum Patre; siquidè ex vi suæ formalis processionalis debet procedere

procedere similis in natura; sed Pater Naturâ, quam includit, est verus Deus; ergo etiam secunda Persona per eandem individuum Naturam à Patre acceptam erit verus Deus.

29. Tertiò, secundam Personam ita esse propriè Filium, ut illius Filiatio nulli alteri sit communis; sic enim dicitur *Unigenitus*. Pro qua unitate notandum, quod Joan. *Epist.* 1. cap. 3. commendans charitatem Patris, qui dedit nobis, ut Filii Dei nominemur, & simus, cap. 4. addit, *Filium suum unigenitum misit Deus in mundum*; indicans diversitatem esse inter nos, qui Filii nominamur, & secundam Personam, quæ est *Unigenitus*; sicque in longè diverso ordine contineri. Ex quo etiam patet rationem Filii ita esse propriam solius secundæ Personæ, ut nulli alteri ex divinis Personis conveniat; siquidem sola illa procedit per veram generationem, ut infra dicemus.

30. Quartò, secundam Personam rectè dici à Sanctis Patribus *Homoionon*, id est, ejusdem essentiae cum Patre, quod quidem nomen maximè cavillabant hæretici negantes consubstantialitatem Personarum divinarum, ut ait *P. Bellarm.* tom. 1. lib. 2. de *Christo* cap. 3. qui etiam cap. 19. docet, secundam Personam posse dici *Anotheos*, id est, ipsemet Deus, & verissimè Deus cum Patre; à quo tamen nomine abstinuerunt aliqui Sancti Patres, quia illud detorquebant hæretici, ut significarent secundam Personam esse Deum à se ipso, & non à Patre per generationem, ut ait idem *P. Bellarm.* loco citato.

31. Quintò, secundam Personam nō rectè appellari hoc voce; *genitura*; siquidem non solet significare rem genitam, sed generationis actionem. Similiter nō licet significare Filium Dei nominibus, quæ aliis viventibus etiam insensibilibus cōceduntur, qualia sunt *genimen*, *germen*, *sæcus*, *fructus*, *progenies*, & similia. Primò, quia Scriptura sacra talia nomina non tribuit Filio Dei. Secundò, quia nullus pater, aut mater filium suum talibus nominibus vocare consuevit. Tertiò, quia etiam rebus inanimatis accommodantur. Undè si aliquando Sancti Patres Filium Dei appellant *prolem*, *sobolem*, *germinationem*, *genimen* Patris, *ætum*, & *partum*, *germen*, *progeniem*, *fructum* Dei Patris, id tantum fecerunt ad ornatum, & varietatem orationis, usurpando prædicta nomina generalia, quæ etiam insensibilibus tribuuntur, ita tamen, ut in eodem sermone, & scripto disertis verbis professi fuerint veram, propriissimam, & perfectissimam quidditatem generationis, & Filii Dei. Vide *P. Ruiz* cit. d. 4. sect. 4. qui etiam addit sect. 5. n. 15. nomina consanguinitatis, aut cognationis, nempe *mater*, *frater*, *compater*, *avus*, aut *nepos*, longè distare à perfectione generationis divinæ, sicque Personis Divinis, nisi per blasphemiam tribui non posse.

SECTIO II.

Quānam ratione ostendatur processionem Verbi, non autem Spiritus sancti esse generationem?

32. UM de fide certum sit, ut patet ex supra dictis, solam secundam, & non ita tertiam Personam esse Filium; & hujus, non verò Spiritus Sancti processionem esse veram generationem, hujuscè tamen asser-

Tom. I.

tionis de fide rationem assignare, non est ita faciendum, ut ad id declarandum sibi satis videatur *D. Aug.* lib. 3. *contr. Maximin.* cap. 14. dūm dicit: *Quid autem inter nasci, & procedere intersit, de illa excellentissimâ Naturâ loquens, explicare quis potest?* Et infra: *distinguere inter illam generationem, & hanc processionem nescio, non valeo, non sufficio.* Et tract. 99. in Joan. *Quid illic intersit, inquit, inter procedere, & agere, longum est querendo differere; & temerarium, cum differueris, definire.* Undè temerariam appellat *P. Ruiz* d. 5. sect. 1. n. 6. sententiam Aureol. in 1. dist. 9. p. 1. art. 4. §. 2. dicentis demonstrativè probari generationem; cō quod Deus se ipsum verè, & realiter generavit, si se ipsum verè, & realiter intellexit. Hanc eandem difficultatem in explicanda generatione divina fatetur *D. Chrysost.* Hebr. 1. hom. 2. *Dico, inquit, quoniam Filium genuit ex se ipso; sed nescio, qualiter intellectu hoc percipiam.*

Hanc etiam difficultatem fassus est *D. Amb.* lib. 1. de fide ad *Gratian.* cap. 5. *Si Paulus ait, ea, quæ audivit raptus in tertium cœlum, ineffabilia dicit, quomodo nos exprimere possumus paternæ generationis arcana, quod nec sentire possumus, nec audire?* Quia tamen major hujuscè quæstionis difficultas pendet ab eo, quidnam sit propria generatio prius apponenda est generationis definitio, ejusque explicatio, & postea rationes, in quibus fundantur Doctores, ut dicant processionem Verbi, & non ita processionem Spiritus Sancti esse propriè, & verè generationem: Igitur.

Supponendum est, generationem dupliciter considerari posse: primò magis latè, & prout ex *Philosopho* lib. 5. *Phys.* dicitur: *Productio ex præsupposito subjecto; sive Mutatio de non esse ad esse*; in quo sensu hic non habet locum; siquidem prout sic est communis substantiis, & accidentibus; viventibus, & non viventibus. Secundò strictius, & prout est tantum propria viventium, in quo sensu potest hic habere, & habere locum, definiturque à *D. Thom.* 1. p. q. 27. art. 2. *Processio viventis à vivente à principio vitæ conjuncto in similitudinem naturæ.* Quæ definitio, præterquam quod desumatur ex *Philosopho* lib. 7. *Met.* cap. 8. communiter recipitur ab omnibus tam Philosophis, quàm Theologis.

Particula *processio* ponitur loco generis; reliquæ verò loco differentie. Per particulam *vivens à vivente* excluditur: primò processio non viventium, ut ignis ab igne; secundò processio viventis non cognoscitivi, ut arboris ab arbore, quæ solum metaphoricè, & improprie dicitur genita, & filia; siquidem nomine *vivens* hic intelligitur vivēs perfectum, nempe operans per cognitionem, & amorem. Imò etiam excluditur productio partium ipsius viventis; siquidem solum suppositum dicitur vivens.

Particula *à principio vitæ conjuncto* denotat principium activum; undè generatio Hevæ ex costa Adami non fuit propria generatio; & à generante debere conferri genito aliquid de sua substantia, quod in substantia geniti includatur: Undè neque creatio Adami, neque Angelorum fuit generatio, quia licet processerint viventes à Deo vivente, non tamen Deus illis communicavit substantiam suam, aut ejus partem. Particula *in similitudinem naturæ* significat: primò genitum debere procedere à generante similem in eadem natura, saltem specifica; ideoque processio vermīs ab homine non est generatio filii. Secundò, ut advertit *P. Granad.* tract. 2. d. 5. n. 2. genitum debere procedere prout sic similem ex vi suæ processionis formaliter,

X x x